

Sodelavec pokojnega kralja Aleksandra pri konkordatu izjavlja:

Besede kralja Aleksandra

Konkordat - testament pokojnega kralja

o konkordatu

Belgrad, 14. avgusta. »Echo de Belgrade« priobčuje pismo, ki mu ga je poslal znani francoski književnik in publicist ter veliki prijatelj naše države Charles Louiseau: Pismo se glasi:

Dragi ravnatelj! V zadnji številki lista »Echo de Belgrade« je neki vaš sodelavec brez podpisa izvolil omeniti skromni delež, ki sem ga imel na osebno željo pokojnega kralja Aleksandra pri pripravljanju konkordata. Mislim, da tudi to pot izkaže spoštovanje spomina tega velikega vladarja, čigar ime in dela so tako pogosto omenjali pri nedavni debati v skupščini, če v dobesednem prepisu objavim zapiske, ki sem si jih napravil ob prvem razgovoru s kraljem na dvorcu na Dedinju:

11. decembra 1930. — Kralj mi predvsem navaja razloge, zaradi katerih so me na njegovo željo povabili v Belgrad in svoj trdni sklep, da se čimprej doseže sporazum z rimsko stolico. Pri pomni je, da so že vse nekatoliške veroizpovedi v državi dobile zakonito ureditev svojega razmerja in da ima katoliška vera iste pravice v tem pogledu. Kralj želi dati svojim katoliškim podanikom dokaz o svoji naklonjenosti in pravičnosti. Šele pred kratkim smo preboleli težko krizo, nastalo s kampanjo Stepana Radiča, mi je dejal. Gledati moram, da napravimo temo koncu. Razen tega želim odstraniti vse povode za pritožbe katoliških manj-

šin madžarske, nemške in italijanske narodnosti, ki žive v naši državi. Moj ded in moj oče sta modro sklenila konkordate. Posnemal bom njun zgled. Ugled naše države more s tem le pridobiti pred mednarodno javnostjo. Razen tega moramo skrbeti za socialni mir, a konkordat nam lahko samo koristi.

Pod temi zapiski so dobesedno zapisane besede, s katerimi je kralj želel podčrtati to poslednjo točko. Te besede sem že večkrat navajal, ker so pomembne, toda zdaj so morda aktualnejše kakor kdajkoli doslej: Tudi če ne bi osebno imel verskega čuta, bi mislil, da je ena izmed prvih vladarskih nalog krepitev verskega čustva, ker je to čustvo po moji sodbi eden izmed najmočnejših branikov pred komunizmom.

Vsakdo, kdor to prečita, se lahko prepriča o sličnosti teh besed z argumenti, ki so jih govorili v narodni skupščini razvijali, to so predsednik vlade in drugi govorniki, ki so poudarjali potrebo po konkordatu. Sklicevali so se upravičeno na poslednjo voljo velikega kralja.

Prepričan sem, da bodo ti spomini, v naglici napisani kot neposredni odmev razgovora, ki me je globoko ganil in očaral, mogli obenem služiti kot prispevek k zgodovinski resnici in da bodo pokazali, kako zelo je bilo notranje državno edin-

stvo in sloga med Jugoslavi draga Aleksandru I. Prejmite, dragi ravnatelj, izraze moje udanosti. — Charles Louiseau.

★

Belgrad, 14. avg. Glavni urednik belgrajskega francoskega tednika »Echo de Belgrade« je na gornje pismo sodelavca pokojnega kralja Aleksandra odgovoril s sledečo zahvalo:

»Zahvaljujem se Vam za pismo in se bom podvil, da bo izšlo v listu kot dokaz, ki ga prilagamo k listinam o ratifikaciji jugoslovanskega konkordata.

Nedvomno se spominjate, da je ob podpisovanju konkordata Nj. eminenca državni tajnik kardinal Pacelli slavil spomin kralja Aleksandra in pozdravljal konkordat kot testamentarno dejanje njegove vlade.

Dve leti sta pretekli od tega in politiki, ki si še vedno naglasneje prilastajo ideje kralja Zednitelja, so hkratu najhuji nasprotniki konkordata. Vi in jaz, ki sva v tem prepiru nepristranska opazovalca, že veva, da skupščine obravnavajo velika narodna vprašanja dosti manj po njihovem pravem smislu in z ozirom na trajne koristi države kakor pa po strankarskih strasteh in po enodnevnih koristnostih.

baje že na jesenskem zasedanju parlamenta predložiti zakonski osnutek, ki je bil izdelan po navdilih rdečih vseučiliških profesorjev in do tri četrtine marksističnega učiteljstva (rdeča učiteljska strokovna organizacija šteje sedaj že 95.000 članov) in ki naj uvede državni monopol za tako imenovane »enotne šole«. S tem zakonom bi bila svobodnemu, to je verskemu zasebnemu šolstvu zadana smrtna rana. Ključ po »od verskih spon prosti šoli« je silno močno zvenel s kongresa marksističnega učiteljstva, ki je pred par dnevi končalo svoje zasedanje. Slišali so se celo predlogi, da bi bilo neobhodno potrebno učiteljstvu sploh prepovedati vsako versko udejstvovanje, tudi čisto zasebno. To je čisto v duhu narodnega socializma in komunizma, ki navzlic vnanjemu nasprotju hodita z roko v roki kot složna brata v boju za popogajanje človeštva. Francoski katoliški tisk se je tega pojva ustrašil. »La Croix« končuje svoj članek o kongresu z besedami: »Napadala armada stoji pripravljena. Le kje je obrambna vojska?»

Boji v Šangaju so se začeli

Šangaj, 13. avgusta. AA. (DNB) V Šangaju uradno potrjujejo, da so se začeli boji v severnem delu mesta.

Po japonskem poročilu je več oddelkov japonske mornarice vdrla v Capej. Boji še trajajo.

(Havas) Topniški dvoboj v Šangaju se je začel. Kitajci so začeli bombardirati japonski glavni stan. Streljanje traja še z nerom. Jutri zjutraj priplovejo v tukajšnjo luko tri britanske vojne ladje. Granate, ki so eksplodirale severnozhodno od severne šangajske postaje so zanetile velik ogenj. Japonske pokrajine v Ponceo so neprestano v ognju kitajskih topov.

Iz pisarne mestne občine je bilo izdano poročilo, ki potrjuje, da je prišlo do bitke med kitajskimi in japonskimi oddelki v severnem delu me-

sta. Kitajsko poveljstvo pravi, da so japonski strelci prvi napadli kitajske oddelke.

Tokio, 14. avg. AA. DNB: Ravnatelj oddelka za tisk v zunanjem ministrstvu je objavil, da je poveljnik japonskih čet v Šangaju zahteval ojačenja.

Šangaj, 14. avg. AA. (DNB) Nankinska vlada je sporočila, da je prepovedana plova po reki Jangtse vse do izliva reke Vanho v Jangtse.

Kitajsko finančno ministrstvo je odredilo, da imajo kitajske banke biti danes in jutri zaprte. Mislijo, da je vzrok te odredbe to, da se prepreči naval vlagalcev, ki bi radi dvignili svoje vloge iz bank. Prebivalstvo bi namreč rado porabilo denar za nakup živeža za delj časa. Ljudje tudi menjavajo bankovce manjših bank za denar večjih bank. Tuje banke ne glede na vse to nemoteno še nadalje poslujejo.

Nemški komisar za smeti na delu

Berlin, 14. avg. c. Gospodarski diktator general Göring je izdal v okviru štiriletnega gospodarskega načrta uredbo, po kateri so vse nemške občine, ki imajo več kot 35.000 prebivalcev, dolžne od zdaj dalje skrbeti, da bodo vse odpadke in smeti natančno preiskali in iz njih pobrali vse odpadke, ki bi jih bilo mogoče še uporabiti. Odpadke je treba po načrtu prebrati in jih sprosti oddajati državnim zbirališčem. Podrobna navodila bo izdal državni komisar za zbiranje odpadkov, ki je bil imenovan pred kratkim. Občine bodo morale ustanoviti posebna službena mesta za zbiranje in prebiranje smeti.

S 6000 konjskimi silami 650 km na uro

London, 14. avg. o. V Wolverhamptonu izdelujejo v največji tajnosti orjaški dirkalni avtomobil, s katerim hoče kapitan Eyston potolči svetovni rekord v brzini, ki ga ima major Campbell. Novi avto je največji, kar jih je bilo kdaj zgrajenih na svetu in najmočnejši. Ima dva motorja znamke Rolls-Royce po 3000 HP in bo po dosedanjih računih dosegel strahovito brzino 650 km na uro. Avtomobil je podoben kovinskemu strašilu v obliki orjaške ribe in ima osem koles. Zanj so izumili posebne zavore, ki prijemljejo na vse površine koles. Vročina, ki jo zavore razvijajo pri polni brzini je taka, da bi z njo lahko zavreli 200 l vode. Zato morajo kolesa imeti poseben zračilec, da hladi gumi. Avto je dolg 12 m. Kapitan Eyston se bo vkrcal z avtomobilom na ladjo za v Ameriko, kjer bo začel poskuse ob Velikem Slanem jezeru.

Vesti 14. avgusta

Na mirovni poziv ameriške vlade bo, kakor poročajo iz Berlina, tudi Nemčija po vzoru ostalih svetovnih držav odgovorila potrdilno. Iz tega sklepajo, da se je odrekla za zdaj zahtevi po reviziji in spremembi mirovnih pogodb.

Turčija je izgnala več nemških judovskih izseljencev, ki so zavzemali pri inozemskih trgovskih in industrijskih podjetjih v Turčiji vodilna mesta, zaradi česar so bili seveda prikrajšani turški državljani.

Vladno krizo so imeli zadnji teden v Siamu, kjer je vlada morala odstopiti na pritisk javnega mnenja, ki jo je dolžilo, da je zapravila velik del dediščine mladoletnega vladarja. Preiskava je ugotovila, da je kriv le poljedelski minister, ki je upravljal posestva mladega vladarja in jih po veliki večini na svoj in za svoj račun prodal.

Šest opic je ušlo iz neke pomlajevalne klinike v Capodimonte pri Napoliju in povzročile med kmečkim prebivalstvom veliko strahu.

Atentat za atentatom sledi zadnje dni po palestinskih mestih. Zdj se v nasilnih dejanjih zlasti odlikujejo Judje, ki so osnovali teroristično organizacijo »Črna rokav«.

Prepoved za izvoz starega železa iz Združenih držav je zahteval senator, bivši general Nye, z utemeljitvijo, da Amerika pač ne more pustiti, da bi iz države odhajal material, ki se bo vrnil nazaj v obliki granat iz sovražnikovih topov in pobijal ameriške otroke.

Čiščenje nemške umetnosti se je začelo na odredbo generala Goeringa po vseh nemških muzejih in zbirkah, odkoder odstranjujejo vsa »modernistična, kubistična in ekspresionistična dela liberalne propadle umetnosti,« kakor pravi uradna čistilna naredba. Čiščenje bo seglo tudi na stari-narne in trgovine z umetninami.

25.000 funtov šterlingov za slepce je daroval znani angleški dobrotnik lord Nuffield, ki si je pridobil velikansko premoženje kot graditelj avtomobilov. V celoti je lord Nuffield do zdaj daroval v dobrodelne namene 8 milijonov funtov, to je dve milijardi dinarjev.

Usnje je prepovedano uporabljati za izdelovanje potnih potrebščin po zadnji odredbi gospodarskega diktatorja Goeringa. Kovčage bodo odlej izdelovali samo iz kartona in platna.

Šest francoskih kaznjencev je ušlo iz kazenske naselbine v Cayenneu in se v slabem ribiškem čolnu po težkem boju z valovi in žejno rešilo na otok Trinidad.

Najdebelejša ženska na svetu, neka Marija Lahola, ki gostuje s svojim cirkusom na Dunaju, je okradla neko svojo tovarišico. Zaradi desetih šilingov je prišla pred sodišče, toda po stopnicah so njeni spoštljivi teži morali pomagati navzgor štirje močni stražniki, sama bi tega napora ne bila zmogla.

Pariški nadškof kardinal Verdier potuje te dni po Alzaciji. Ko je prišel v Strassbourg, je imel po radiu nagovor na alzasko katoličane, naj vztrajajo v svoji ljubezni do svobode in krščanskega izročila kljub vsem napadom na verske ustanove alzaskega ljudstva, pa naj pridejo s še tako visoke strani.

Sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov bo z Dunaja odpotoval v Karlove vire zdraviti bolezen na jetrih, ki ga muči že dalj časa.

Požar na francoski pormornici »Souffleur« je izbruhnil, ko je bila v popravilu v Brestu. Človeških žrtv ni bilo.

Ladja beneina se je razletela v carigranskem pristanišču. Pri tem je bilo težje in lažje ranjenih več potnikov in delavcev, ki so čakali na pristaniškem pomolu. Preiskava ni mogla ugotoviti, kako je do nesreče prišlo.

Bomba je padla iz rok med vajo nekemu švicarskemu poročniku v vojaški šoli v Valesladtu. Njega je ubila, težko pa ranila enega polkovnika in štiri častnike.

Nov val stavk se širi po Franciji zadnje dni. V Lensu stavkajo občinski uslužbenci, v Valenciennesu stojijo vsa industrija, v Saint Brieuxu stavkajo stavbinci, v Bastiji na Korzijski peki, da morajo mesto oskrbovati s kruhom vojaške pekarnice. In tako dalje v znamenju Ljudske fronte.

Oblak se je utrgal predzadnjo noč nad Milanom. Neurje je poškodovalo veliko streh ter pobilo na tisoče oken.

Velikanski požar, ki je uničil najstarejšo četrt mesta Kaira, je izbruhnil predčetrainjstnim zvečer. Čeprav so prišle na pomoč vse gasilske čete mesta Kaira, jim vendar ni uspelo požar zadušiti. Gorelo je celo noč in je pri tem zgorel najstarejši del mesta Mousky. Obstoji nevarnost, da se ogenj zaradi velikega vetra ne razširi tudi na druge predele mesta.

V Bremenu je bilo obsojenih sedem oseb »zaradi veleizdaj«. Na čelu te skupine je bil zakonski par, ki je v svojem stanovanju omogočal ostalim obtožencem, da so poslušali na radiu vesti neke inozemske oddajne postaje, ki je vršila propagando proti narodnemu socializmu. Kazni se gibljejo od dveh do dveh in pol let.

Nemški ambasador v Moskvi je v imenu svoje vlade protestiral pri vladi sovjetske Rusije zaradi aretacij nemških državljanov. Število zaprtih nemških državljanov v Moskvi znaša 14, v Petrogradu 9, v Kijevu 3, v Novosibirskem 5, v Tiflisu 2, v Harkovem 25. Protestna nota nemškega ambasadorja navaja, da znaša število zaprtih in konfiniranih nemških državljanov preko 200.

„Prosvetni“ načrt francoske ljudske fronte

Vero ven iz vsega šolstva - Brezvestni učitelji

München, 14. avgusta. TG. Vel nemški tisk ki pripada ljudski fronti, »Lumiere«, je te dni priobčil silno poučljiv načrt o »prosvetnih reformah«, ki jih ljudska fronta hoče na vsak način uveljaviti na polju osnovnega in srednjega šolstva. Načrt v mnogočem spominja na nekdanje jakobince, ki so hoteli vsak verski dih v javnem in zasebnem življenju strati v kali. Novi jakobinci, ki se pritajeno skrivajo za ljudsko fronto, stavljajo sledeče zahteve:

1. Svobodo poučevanja je treba ukiniti. Edino država ima pravico ustanavljati šole in v njih dajati pouk. To se naj izvede postopno.

2. Zaenkrat je treba prepovedati obstoj ali ustanavljanje zasebnih šol v krajih, ki štejejo manj kakor 2.000 duš.

3. Vse šole, ki so v kakršnikoli zvezi z redovniškimi družinami, se morajo zapreti.

4. Glede srednjih šol je treba takoj ukiniti vse zasebne srednje šole, kjer se pouk daje na verski osnovi.

5. Na državnih srednjih šolah je treba takoj odstraniti duhovnike, ukiniti božje službe in krščanski nauk (ki se je do sedaj počeval neobvezno izven rednih šolskih ur) in se imajo odstraniti vsi verski znaki.

6. S posebnim zakonom je treba določiti, da je »laičnost« (brezverstvo) poklicna dolžnost vsakega učitelja.

7. Potemtakem je treba odstraniti vse učitelje, ki so izven šole morebiti v kakšni zvezi z verskimi združenji ali se udeležujejo verskih obredov.

8. Državnim uradnikom je treba predpisati, da morajo svoje otroke pošiljati izključno v državne šole.

Strahoten izbruh besnosti v egiptovski oazi

600 Arabcev oblega

20 Evropejcev v puščavi

Kairo, 14. avg. 120 km od Kaire leži v libijski puščavi sredi divjih sotesk oaza Vadi Natrum, kjer je neka angleška družba ustanovila tovarno za pridobivanje sode iz vode malega slanega jezera v oazi. Tovarna je zaposlovala 20 evropskih inženjerskih in tehnikov ter 600 beduinskih delavcev, ki so vse do zadnjega docela v redu izvrševali svoje delo. Pred nekaj dnevi pa je delavce prevzela čudna besnost, da so brez slehernege povoda nenadno napadli tehnike in inženirje. Delavci so bili oboroženi z noži in puškami. V hipu so poklali polovico Evropejcev. Ostali so se zatekli v eno izmed stanovanjskih barak ter se v njej zabarikadirali. Imeli so tri revolverje in so seveda vso zalogo krogel kmalu porabili. Arabci niso hoteli slišati nič o kakem premirju ali posredovanju, marveč so kar naprej oblegali barako, kamor so se zatekli Evropejci z ženami. Prerezali so takoj tudi telefonsko zvezo s Kairo in električno napeljavno ter začeli požigati vse tovarniške in stanovanjske naprave. Inženirji v baraki so se branili do jutra, potem so začeli obupavati, saj ni bilo nade, da bi odkod mogla priti rešitev. Ko so pa Arabci že skoraj vlomili v vrata v barako, so obleganci zaslišali drdranje tankov in regljanje strojnic: enemu izmed tehnikov se je posrečilo tehnike večer, da se je ranjen izmuznil Arabcem ter v obstrlejenem avtomobilu prišel do Kaire, odkod so egiptovske vojaške oblasti takoj poslale oddelke tankov, da ukroto upornike. Arabci se ob pogledu na tanke niso nič prestrašili, marveč so začeli boj z njimi ter dva s petrolejem zažgali. Vojstvo je moralo začeti z neusmiljenim ognjem iz strojnic, ki so pokosile skoraj polovico upornih Beduinov, drugi pa so pobegnili v puščavo. Preis-

kava, ki so jo egiptovske oblasti uvedle zaradi tega razburjivega dogodka, ni mogla dognati ničesar o vzrokih, ki so privedli Beduine do tega nepričakovanege pokolja. Tovarniške naprave so seveda vse uničene.

Kongres vojnih slepcev v Varšavi

Varšava, 14. avg. c. Tu se je končal mednarodni kongres vojnih slepcev, ki se ga udeležuje 120 zastopnikov iz vsega sveta, da se pogovore o skupnem nastopu za izboljšanje svojega žalostnega položaja. Kongres je vzbujal pretresljivo sliko. Večina slepcev je prihajala na seje s svojimi zvestimi psi-vodniki. Pri sejah ni bilo navzočega nobenega zdravega človeka, da bi nesrečnemu ne bilo težko slutiti in čutiti med seboj zdrave ljudi. Ob začetku kongresa je daroval mašo slep poljski katoliški duhovnik, potem pa so na večdnevni sejah govorniki iz raznih držav pretresali vsa težka vprašanja, s katerimi je življenje teh vojnih žrtv v zvezi. Kongres je izdelal resolucijo, ki jo bodo poslali vsem prizadetim vladam, naj vendar še skušajo olajšati vojnim slepcev njihovo težko življenje in naj jih ne puščajo v pozabljenju ter revščini. Slepci so priredili tudi več izletov po Poljski, kjer so jim najboljši radijski reporterji opisovali naravne lepote in zanimivosti. Priredili so tudi simfonični koncert, pri katerem je nastopil orkester samih slepcev. Kongres v Varšavi je bil deležen ogromne pozornosti in simpatij vsega prebivalstva v poljski prestolnici.

„Prah, ki so ga dvignili v zvezi s konkordatom...“

Bar, 13. avgusta. AA. Po sestanku z ljudstvom, ki ga je sprejel, se je predsednik vlade in zunanji minister dr. M. Stojadinović vrnil na parnik in tam sprejel več deputacij in zastopnike JRZ iz vseh občin barskega sreza. Ob 9. zvečer je bil v hiši poslanca Djure Cejovića velik banket predsednika vlade na čast. Banketa se je udeležilo več ko 100 povabljenec, med njimi minister za gozdove in rudnike Djura Janković, ban zetske banovine Ivančević, podban Jevtić in poslanci dr. Niko Novaković, Nikola Zuber, Vladimir Kazimirov, Dragomir Stojadinović, Novica Popović, Luka Mišuković in Cedomir Sladojević. Razen županov vseh občin iz barskega okraja je bilo tudi več županov iz večjih krajev okoliških okrajev med njimi župani iz Podgorice, Nikšića, Peći in drugi.

Predsednik vlade je šel po vsem mestu v družbi mnogostevilnih prijateljev do Cejovićeve hiše. Na čelu sprejema je stopala mladinska godba. Pri vstopu v mesto je stal slavalok. Na banketu so predsednika prisrčno pozdravili z zdravico. Stojadinović je po odgovoru z daljšim govorom, v katerem je obujal spomine na svoje prejšnje politične boje, ki jih je imel kot poslanec teh krajev. Govorec o perečih vprašanjih, je predsednik vlade

dejal, da prah, ki so ga dvignili v zvezi s konkordatom, dejansko ni boj proti konkordatu, kajti pri nas imamo že od prej ne samo enega temveč 6 konkordatov, proti katerim se doslej ni nihče postavil po robu; tudi ni to boj za zaščito srbske pravoslavne cerkve, ki ji ne more groziti nobena nevarnost od njega kot Srba pravoslavne vere, čigar družina je dala Belgradu in Srbiji njenega prvega metropolita v osebi Mlentija Pavlovića. Boj je naperjen dejansko proti današnji vladi in proti JRZ. V tem boju izražajo politični nasprotniki vseh barv brezobzirno in ne zbirajo sredstev pravoslavno cerkev in se strahopetno skrivajo za njen hrbet. Vero in cerkev, je dejal dr. Stojadinović, moramo razlikovati od teh nelojalnih politikov. Pravoslavno cerkev je treba spoštovati, braniti in utrditi. Toda proti našim političnim sovražnikom moramo nastopiti z vso močjo naše velike in močne stranke.

Ob sklepu govora pa tudi ves čas njegovega izvajanja so prisotni prisrčno in z viharim aplavzom pozdravljali predsednika vlade.

Banket se je končal ob 11 zvečer. Takrat se je predsednik vlade spet vkrca na ladjo in se je odpeljal proti Boki Kotorski.

SLOGA Veliki monumentalni film iz junaških bojev rusko-japonske vojne v režiji Nikole Farkasa

Port Artur

V glavni vlogi Adolf Wohlbrück, Karin Hardt, Rene Delgten, Paul Hartmann
V kinu SLOGI od danes dalje zopet redne predstave ob delavnikih ob 19.15 in 21.15 uri, ob nedeljah ob 17., 19. in 21. uri.

Ne nasedajte neresničnim vestem

Belgrad, 13. avgusta. AA. Sovražniki javnega reda in mira in nasprotniki režima si v zvezi s sprejetjem konkordata v narodni skupščini izmišljajo razne neresnične in vznemirjajoče vesti in jih tendenciozno razširjajo.

V interesu javnega reda in mira prebivalcev opozarjamo prebivalstvo, naj ne naseda tem neresničnim in tendencioznim vestem in naj se ogiba tistih, ki si jih izmišljajo in jih razširjajo.

Oblastvom in organom notranje uprave so dana navodila, naj proti razširjevalcem teh vesti nastopijo najstrožje po zakonu.

(Iz notranjega ministertva št. 15.583 od 13. avgusta 1937, Belgrad.)

„Jugosloveni skupaj“ - zbiranje Velesrbov

Zagreb, 14. avg. m. Tukajšnji »Obzorje« objavljajo daljši članek, v katerem spel odgovarja JNS-rajem in drugim integralistom. Svoj članek uvodničar »Obzorja« zaključuje s tole ugotovitvijo: »Potrebno je ugotoviti, da vzklik »Jugosloveni skupaj« v resnici pomenja zbiranje Velesrbov pod jugoslovansko masko. Sicer pa je to tudi vsebina programa JNS in njenega »jugoslovenstva«, ki ne more biti ničesar drugega, kot velesrbstvo, ne samo v narodnem in političnem smislu, temveč tudi v kulturnem, gospodarskem in finančnem. To je režim »Jugoslovenov«, režim JNS neizpodbitno potrdil.

Določila izvoznikom pšenice

Belgrad, 13. avgusta. AA. Na osnovi odloka ministertva za trgovino z dne 13. avgusta t. l. bo v smislu uredbe o izvozu pšenice s 15. avgustom tega leta oddelek za zunanjo trgovino izdal pooblastila za izvoz pšenice na temelju prošnje domačih izvoznih tvrdk, ki so protokolarne najmanj tri leta, in zadružnih zvez. Izvoz se bo lahko vršil samo proti plačilu v svobodnih devizah po veljavnih določilih. Pri vlaganju prošnje za pooblastilo, prošnji, ki ne morejo veljati dalje kakor šest tednov, je treba točno navesti količino, ki jo kdo želi izvoziti, in državo, kamor misli izvoziti. Izvozniki so dolžni položiti pri tem jamčevino v razmerju 5 din za 100 kg pšenice zaradi zavarovanja pravilne izrabe dovoljenja, in sicer v gotovini ali državnih vrednostnih papirjih po borznem tečaju ali pa v obliki garancijskih pisem, registriranih pri finančnem ministertvu. Razen tega so izvozniki obvezani takoj obvestiti oddelek za zunanjo trgovino o izvršenem izvozu, in sicer:

1. z overovljenim prepisom kupne pogodbe, 2. s carinsko izjavo, 3. s tremi prepisi conosementa, 4. s protidilom banke o uvozu proti vrednosti v svobodnih devizah.

Ker velja za izvoznike obveznost izbrati pooblastil v navedenem roku, in če to določilo prekršijo, izgube pravico do nadaljnjih pooblastil, se priporoča prošilec, da vloži prošnje v času angažiranja in samo za tiste količine pšenice, za katere obstoji dejansko utemeljeno upanje, da se bo res izvozila. (Iz ministertva za trgovino in industrijo.)

Odlikovanje zaslužnega gasilca

Ježica, 14. avgusta.

Stoženski gasilci so snoči praznovali redko in pomembno slovesnost, zaradi katere so se polnoštevno zbrali na slavnostno sejo v gasilskem domu. Njihov desetletni zaslužni predsednik Franc Peršin, posestnik iz Stožice, je prejel namreč za dolgoletno svoje gasilsko delo in zasluge lepo odlikovanje: medaljo s križcem. To odlikovanje mu je snoči pripel na prsa zastopnik ljubljanske gasilske župe g. tajnik Dolničar.

Odlikovani Franc Peršin je eden najstarejših stoženskih gasilcev. Nad 80 let je že družinski član, njegova hiša je zmerom bila drugi dom stoženskih gasilcev. Vsi občni zbori se po večini vrše zmerom v njegovi gostoljubni hiši, tu se tudi sicer zlasti v zimskih dnevih in večerih zbirajo vsi stoženski gospodarji, v njegovi hiši se sproti rešujejo vse stoženske stekleče zadeve, ki jih tečejo, čim bolj so tekoče... Gospodar Peršin Franc, ki dopolnjuje že 62 let, je med svojimi sosedi, zlasti pa med svojimi gasilskimi tovariši priljubljen, tih in skromen mož, zmožen in sposoben gospodar in predsednik. Znana je tudi nesreča, ki se je bila pripetila ob velikem požaru leta 1912 v Tomačevem, kjer se je pri Zajčevi hiši pri gašenju na tri stoženske gasilce podrl goreči strop ter jih podsl pod seboj. Tedaj je bil poleg našega predsednika Franca Peršina močno prizadeti tudi še Bizjak Ivan in Naglič. Vsi trije so bili ranjeni ter so morali dalje časa ležati v bolnišnici. Za te zasluge je bil Franco Peršin še posebej odlikovan.

Dramatična aretacija vlomilca Ogrina

Ježica, 14. avgusta.

Poročali smo že o vlom, ki je bil prejšnji četrtek izvršen sredi belega dne pri Gradu v Pečniku pri St. Jakobu za Savo. Včeraj smo tudi objavili, da so ježenski orožniki že aretirali Ogrina Ivana, ki je osumljen, da je izvršil ta vlom. Zelo zanimive so še sledeče podrobnosti o življenju in aretaciji nevarnega vlomilca.

Ogrin Ivan je doma iz Zaboršta v dolski občini. Tam ga domačini dobro poznajo. Obenem pa tudi on sam pozna zelo dobro razmere pri posameznih domačinih. Zaradi raznih drznih tatvin in vlomov je bil Ogrin doslej že sedemkrat kaznovan. Šele 11. julija je bil zadnjikrat izpuščen iz ljubljanskih sodnih zaporov. Še isti dan se je pojavil v domačem kraju, kjer je v neki gostilni v Berli, čevem izjavil, da do denarja mora priti, zlepa ali pa zgrda, čeprav koga ubijem. Delal pa res ne bom več, tudi prositi po hišah ne bom.

Glede vlomov pri Gradu v Pečniku je bil takoj osumljen Ogrin. Ježenskim orožnikom je ta človek dobro znan. Takoj so se spomnili nanj. Ježenski komandir g. Jenko je preiskavo takoj usmeril za njim. Ker je bilo pri istem Gradu že lani vlomljeno in je bilo orožnikom znano, da je bil vlomil tedaj pri Gradu neki Nace Salaj, se je g. Jenko takoj spomnil, da bi ta človek ulegel pokazati pravo sled za vlomilec. Koj drugi dan po vladu se je g. Jenko oglašil v ljubljanski tisk, kjer je zaprt omenjen Salaj. Ta je orožniku razodel, da sta v zaporih bila skupaj z Ogrinom ter se pogovarjala o tem, kje bi se izplačalo vlomiti. Ko je Salaj pripovedoval ob neki priliki, da je bil on sam lansko leto vlomil pri Gradu v Pečniku, je Ogrin takoj živo pripomnil: »Seveda, pri tej hiši pa je denar. Tam je bogatija, tam bi se izplačalo.«

Tako je bila sled za Ogrinom potrjena. Razen tega so Ogrina tisti dan tudi videli v St. Jakobu in v bližnjih vaseh. Po vladu pa je izginil kakor bi se bil v zemljo udrl. V četrtek pa se je Ogrin nenadoma pojavil na Ježici. Po znani tatinski taktiki, da je najmanj sumljiv tisti, ki hodi zmerom pokonci in večkrat mimo orožnikov samih, jo je Ogrin korajžno primahal naravnost na Ježico mimo orožniške postaje. Iz pisarne so ga bili orožniki takoj opazili, kako se je leno sprehajal po cesti. Takoj sta bila odposlana na cesto dva orožnika, ki sta sledila Ogrinu, ga došla ter mu seveda takoj

napovedala aretacijo. Ogrin je bil dovolj čedno oblečen, aretaciji se ni kaj prida upiral. Ko so ga orožniki prišli, je samozavestno dejal: »Kaj pa želite, gospodje?« Na orožniški postaji je bil Ogrin takoj zashitan, pa je seveda odločno tajil, da bi bil on vlomil v Pečniku pri Gradu. Povedal je, da je hodil te dni tam okrog Litije in je imel celo natančno pripravljen načrt za svoj alibi. Odločno je trdil, da je bil v sredo, ko je bil izvršen vlom pri Gradu, nekje pri nekem svojem znanu v vasi blizu Litije. Orožniki so ga glede tega alibija spretno zasliševali toliko časa, da je Ogrin do podrobnosti popisal, kje vse se je dotično sredo nahajal. Šele potem so zakrknjenec povedali, da se je vendarle zmotil, ker je bil vlom izvršen v četrtek, on pa za čuda navaja alibi za sredo... Zdejaj je bil Ogrin ves zmešan. Resignirano je še pripomnil: »Bom že dokazal na sodniji, potem pa ni zini nobene besede več.

Palača na koleh - sredi Ljubljane

Ljubljana, 14. avgusta.

Kakor se čudno in neverjetno sliši, pa je vendarle res. Nova palača trdke Mayer, ki jo zida podjetje Tönnies na Marjincem trgu, bo vsa dobesedno zgrajena na koleh. Zanimivo je gledati, kako na stavbišču večja skupina delavcev zabija 5 metrov dolge pilote globoko v tla. Vsega bo zabitih 495 skrbno izbranih borovih pilotov, ki so od 22 do 28 cm debeli, zabiti pa so po stavbišču po en meter narazen.

Stavbišče je s posebnimi stroji preiskovala ljubljanska tehnična fakulteta ter ugotovila, da teren brez zadostno trdnih temeljev ne bo prenesel ogromne težke stavbe. Zato so potrebni piloti, na katerih bodo počivali temeljni zidovi nove Mayerjeve palače. Za boljše razumevanje navajamo, da bodo osište pilotov segala 11,25 m globoko v zemljo. Kletni prostori nove palače bodo namreč 3 m globoko pod cestnim nivojem, temeljni zidovi bodo debeli po 3,25 metra, piloti pa so dolgi po 5 metrov.

Zdejaj je na stavbi pri Mayerju zaposlenih okrog 80 delavcev. Temeljni zid ob Wolfovi ulici je že ves podpilotiran, na pilotih je zgrajen tudi temeljni zid, ki je spodaj 3,10 m širok ter se v obliki stožca zožuje. Zdejaj zabijajo pilote paralelno z Wolfovo ulico v sredini stavbišča. Končno bodo enako zabili pilote še ob Ljubljani, potem pa bodo zabetonirali na pilotih oba temeljna zidova. Do konca meseca upajo zgraditi vse temeljne zidove, potem pa se bo stavba kmalu pokazala nad cesto.

Velike težave dela pri zidavi Mayerjeve palače sosedna hiša zlatarja Cerneta. Sosedni zid ob novi palači bodo morali ves podpreti, pod sedanji temelji Cernetovi hiše so morali podzidati 1,50 m globoko betonski zid. To zidanje je bilo zelo zamudno, ker niso mogli betonirati celega zidu hkratu, marveč le meter za metrom. Ob steni Cernetove hiše so tudi zgradili spodaj posebno zagatno steno iz 10 cm debelih lesenih plohov. To steno so zabili štiri metre globoko.

Nova Mayerjeva palača bo imela skupaj 7 etaž, in sicer podprtilište, pritličje z galerijo ter še štiri nadstropja. Celotna stavba bo služila zgolj trgovskim namenom (trdke). Celotno pritličje bodo zavzeli trgovski lokali, enako galerija nad pritličjem. Prvo in drugo nadstropje bo določeno za trgovsko zalogo za en gros trgovino. V gornjih prostorih pa bodo pisarne ter lastna stanovanja. V celotni stavbi bo le nekaj manjših samskih stanovanj, ki pa jih bo stavbni gospodar rabil najbrž le za svoje uslužbence. Palača bo imela tudi dva dvigala, enega za osebnosti, druga za tovarni promet. Celotna stavba bo do višine drugega nadstropja zgrajena v skeletnem sistemu, gornji del stavbe pa bo v celoti sezidan iz opečnatih sten.

Brezvestnot neznanega avtomobilista

Ljubljana, 14. avgusta.

V 24 urah je ljubljanska splošna bolnišnica sprejela tri hudo poškodovane, oziroma ponesrečene. Neznani avtomobil, ki je drvel z največjo brzino, je podrl pri Kranju ženo državnega uradnika Karlo Luznarjevo, stanujočo v Kranju. V bližini Kranja je podrl na tla ter se zanj ni več zmenil. Ponoči je bila prepeljana v splošno bolnišnico. Dobila je hude notranje poškodbe in je ponoči umrla. Uvedena je proti neznanemu avtomobilistu preiskava, kajti mnogi so si zapomnili številko brezvestnega avtomobilskega dirkača.

V splošno bolnišnico sta bila pripeljana tudi Ivan Zupan iz Gorenje vasi nad Škofjo Loko, katerega je udaril konj v glavo. Dalje je bil pripeljan v bolnišnico tudi Ivan Klemen, sodarski pomočnik, ki je včeraj v bližini Izlake padel z motorja in se močno pobil na glavi.

Zagorje

Premeščen je bil čast. gospod Campa, tukajšnji kaplan, v St. nad Ljubljano. Dobremu gospodu, ki ga ne bomo zlepa pozabili, želimo na novem mestu polnega zadovoljstva.

Nesreča ne počiva. Včeraj je padla sestra tukajšnjega čevljarskega mojstra Krenčiča tako nerodno po stopnicah, da si je zlomila roko ter dobila tudi resnejše notranje poškodbe. Oddana je bila na zdravljenje ljubljanski bolnišnici.

Na trojanskem klancu sta se srečala, in sicer z avtomobilom tukajšnji trgovci g. Mihelič ter neki Klemen Ivan, sedlarski pomočnik iz Smartnega pri Tuhinju, star 26 let, ki je vodil motorno kolo. Srečanje je bilo za Klemena usodno, kajti počila mu je lobanja ter je pri padcu dobil težke notranje poškodbe. Oddan je bil na zdravljenje v ljubljansko bolnišnico. Kdo je kriv nesreče, bo ugotovila posebna komisija.

Sedaj, ko so zelje temeljito obžrle, hite gosenice v varna zavetja ter podstrešja. Menda ni zidu, kjer bi ne bilo v teh dneh tovrstnih plazilev. Priporočili je vestno zatiranje, ker nam sicer preči, da bomo v prihodnje imeli s to golaznijo še večje težave.

Maribor

Umrli je v mariborski splošni bolnišnici 31 letni (kalec Franc Sekol. Naj v miru počiva!

SK Železničar priredi v nedeljo popoldne ob treh na svojem stadionu na Trški cesti koledarske dirke, na katerih bodo startali člani vseh mariborskih koledarskih klubov in sekcij.

Seja mestnega občinskega sveta, ki bi se imela vršiti v petek, dne 20. avgusta, je preložena na četrtek, 26. avgusta.

»Sen kresne noči« bodo ponovili danes in jutri zvečer v mestnem parku pri globoko znižanih cenah. Sedeži od 8 do 20 din, stojišča 4 din.

Vojvoda in vojvodinja Kentska prideta jutri v Split z 38 člani svojega spremstva. V Splitu se bosta ukrcala na jachtu jugoslovanskega Lloyda »Tih« in bosta krizarila po morju do Dubrovnika in Cavtata. Nato bosta pa gosta ravnatelja jugoslovanskega Lloyda Banca v Cavtatu.

Polovična voznina

Polovična voznina po železnici je dovoljena za člane zbora pevovodij Pevske zveze, ki bodo imeli svoj tečaj v Radovljici od 16. do 18. t. m. z odlokom M. S. 18764 z dne 13. VIII. 1937. Cela voznina bo veljala tudi za brezplačen povratek, če se pri nakupu železniške karte zahteva obrazec K. 13 in pri prihodu v Radovljico celo voznino obdrži.

Romantika sredi Ljubljane

Lastovičje gnezdo na tramva'u - Zajčji lov na cesti

Ljubljana, 14. avgusta.

Časih se pa v teh vročih dneh sredi Ljubljane vendarle zgodi kakšna idila, ki je po svoji posebnosti vredna, da o njej zapišemo kako besedo. Izpričuje nam tak dogodek, da je med ljudmi vendarle še precej resnično človeškega čuta.

Zdejaj so torej hotel Slon že do tal podrli. V zadnjih dneh se je v tej stari hiši dogajala mična zgodba, prava idila, mal ptičji roman. Znano je, kako dober čut imajo zlasti lastavice, ki navadno nikdar ne menjajo prostorov za svoja gnezda, ko ga enkrat izberejo. Tako je tudi v veži hotela Slon letos gneznila prijazna lastavica. Svoje gnezdo si je pridrila najprej pod strop na električno luč. Gosti hotela so sleherni dan mogli opazovati živo gostolenje pod stropom, ko sta samec in samica pridno donasala bilko za bilko ter si urno gradila trdno gnezdece pod stropom. Tedaj pa je prišlo vmes nenadoma podiranje stavbe. Lastavici se nista nič zmenili za ves hrup okrog hiše. Pridno sta še kar naprej priletavali ter si gradili gnezdo v veži. Bilo je v resnici zanimivo gledati, kako sta plitci med ropotanjem težkih voz, med preklinjanjem voznikov, med vihtičnimi krampi in lopatami sleherni uro priletavali v svoje gnezdo, kakor da ju ves svet okrog ni ne briga. Kmalu je samica sedla in obsedela v gnezdu.

Podiranje hotela je trajalo skoraj en mesec. Med tem časom je najdlje stala ravno veža s stropom, kjer sta gnezdili lastavici. Gospodar hiše in podjetnik, ki hišo podira, sta oba bila med tem opazila, s kako vztrajnostjo sta priletali obe lastavici v hišo, tam zgradili gnezdo, slednjič pa se je iz gnezda začela tudi drobno čivkanje mladičev. V resnici je bila velika obzirnost, da so pri Slonu vprav zaradi lastavičjega gnezda do konca priznali tej veži in oboku z gnezdecem. Slednjič pa je morala priti na vrsto tudi veža. Zdejaj se je pričela zanimiva selitev. Lastavici sta bili že prej svoje gnezdo prestavili z električne luči v vežo na mal prizidek koj ob vhodu veže. Tam so zdejaj zidarji postavili nekak lesen okvir okrog gnezda, da bi lastavica mogla nemoteno valiti dalje. Slednjič so morali podrti tudi to steno. Prej pa so se potrali to gnezdo z odkrivanjem vred ter ga obesili zraven na tramvajski drog, ki so ga bili prej za silo postavili na cesto ob hotelu. Lastavica je med tem izvalila petero mladičev, ki so zdejaj tam pred postjo na tramvajem drogu prijetno spravljani sredi ceste, k njim v gnezdo pa seveda še zmerom priletavala samica ter jim prinašala hrano. Hotela Slona ni več, lastavičje gnezdo iz hotela pa je ostalo, mladiči se bodo izvalili nemoteno. Pravijo, da lastavica prinaša srečo v hišo, potem jo bo brez dvoma prinesla v novi hotel.

Kakor nam ta zgodba izpričuje topla čustvovanje in ganljivo obzirnost do ptic, nam pa slededogodek podobno dokazuje, da so naši meščani zmerom usmiljeni in do svojega bližnjega sočustvovali ljudje. Zgodilo se je te dni, da je revna kmetica iz okolice vozila v svojem skromnem vozičku na trg razno zelenjavo. Mali Janezek je materi naložil v košarico tudi svojega zajčka, da bi ga mati na trgu prodala. Zajček je vso pot od doma do Ljubljane mirno počival v svoji košarici. Janezek je capljaj zraven vozička, mati pa se je že veselila, kako bo kmalu na trgu, oba pa sta že šela v mislih dinarje, ki jih bosta na trgu izkupila. Toda mati in Janezek bi bila skoraj delala račun brez krčmarja. Tam na Vidovdanski cesti se je zajček nenadoma spomnil, da košarica prav za prav ni ravno primerno bivališče zanj. Sam Bog ve zakaj mu je v glavo hipoma smilila misel o zlati svobodi. Jadrno se je zganil v košarici ter urno poskočil ven na cesto. Janezek v jok, mati je prestrašena zavpila, ljudje so se na cesti zgenili in pogledali, zajček pa je ubral pot pod noge... Zdejaj se je začel po cesti obupen lov za pobeglim zajčkom. Ljudje so sicer hiteli vsak po svojih opravkih, toda toliko čula so pa vendarle vsi imeli, da so nekako vsi enako občutili vso bridko bol malega Janezka in matere, ki je sredi ceste obupno vila roke in klicala, naj ji ljudje pomagajo. K sreči je bila ulica z vseh strani zaprta, ljudje so

Želimo odlikovanju Peršinu, da bi med svojimi prijatelji kot predsednik še dolgo v zadovoljstvu reševal vse gasilske in druge tekoče zadeve v svoji gostoljubni hiši.

prestregli zajčku pot, kamorkoli se je obrnil. Nekaj časa je dolgočasno divjal po cesti z enega konca na drugega, ljudje so uživali in se smejali, ko so opazovali ta zanimiv lov brez lovske izkaznice sredi Ljubljane, slednjič pa se je zajček upeljal, Janezku pa so se skozi solze zaiskrile oči, ko je zajček zopet mirno počival v košarici ter se zdejaj pustil mirno odpeljati na trg.

Premalo „kunšten“

Ljubljana, 14. avgusta.

Pred malim kazenskim senatom se je včeraj zagovarjal tudi kleparski pomočnik I. K., ki je bil obtožen, da je ponaredil 8 kovancev po 10 din. Sodnikom je K. tako prepričevalno govoril, da je zanikal svoje dejanje, češ da on kot klepar nima posla s takimi zadevami. Bil je res malo v stiski. Na njegovem stanovanju so našli mnogo obtežilnega materiala, pa je sodnikom vse lepo pojasnil, zakaj da je ta material rabil. Predsednik senata g. Brelih ga je vprašal: »Denarja vam je manjkalo?« Obtoženec: »Seveda, pa sem rajši mravljinčja jajca nabiral, kakor da bi ponarejal kovance. Jaz sem jih dobil od drugega človeka in sem jih oddal naprej.« Predsednik: »Ste nenavaden ženi. Zakaj ste imeli gips?« Obtoženec: »Za spranje mazatil.« Predsednik: »Čemu želatino?« Obtoženec: »Za milo.« Predsednik: »Čemu baker?« Obtoženec: »Za domine.« — Predsednik: »Čemu cin?« Obtoženec: Seveda, gospod predsednik, sem klepar, ga rabim vedno, da pocelim kakšno posodo. Sicer se pa baker topi pri 800 stopinjah in jaz nimam takih priprav, da bi baker topil za kovance. Gips sem rabil za podgane. Ko se ga v vodo dene, se raztopi gips, potem ga podgane požro in so fertik.« Predsednik: »Vi ste ženi.« Obtoženec: »Še malo sem prekunšten.« In K. je bil obsojen na osem mesecev strogega zapora in 360 din denarne kazni, odnosno 6 dni zapora v slučaju neplačila. Njegov sotovaris, ki je tudi skušal spraviti en ponarejen kovanec v promet, pa je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen, ker je sodnikom lepo in mirno povedal, da je ta kovanec dobil po naključju v roke.

Številne žrtve nesreč v okolici Celja

Pred dnevi je spala na nekem kozolu Perko Julijana, 51 letna dinarica brez stalnega bivališča, in se v epaju prevrnila s kozolca in si močno poškodovala hrbet in levo ramo. — Pere Ivan, 21 letni delavec iz Loke pri Zsmu, se je peljal v četrtek 12. avgusta ob pol enajstih dopoldne s kolesom iz Volje jame po klancu navzdol. Ker je poprej vozil z veliko brzino in je na strmem klancu hitro zavrl, je padel preko kolesa na trdo cesto in si prebil lobanjo, dobil pa je tudi poškodbe na desnem licu, vratu in po levem kolenu. Ponesrečenca so prepegljali v celjsko bolnišnico, kjer je davi umrl. — 12. avgusta zvečer okoli pol desete ure se je vračal g. dr. Grizek, odvornik iz Celja, iz Sv. Eme v smarskem okraju, kjer ima svoje posestvo, z motorjem domov v Celje. Pri vasi Opoka pri Sv. Jurju ob juž. žel. je videl pred seboj voznika, ki je vozil po sredi cesti, zato ga je posvaril s signalom. Voznik se ni izognil, zato je bil primoran g. dr. Grizek voziti skrajno na desno, kljub temu pa je še zadel z motorjem v del voza in padel pod motorno kolo. Nesreča se je zgodila pred hišo nekega znanca g. dr. Grizka, ki je takoj telefonski celjski reševalni postaji po avtomobilu. V bolnišnici so ugotovili, da si je ponesrečenec zlomil levo nogo. — Istelega dne dopoldne se je poškodoval tudi Cizej Jakob, 66 letni dinar iz Sv. Ruperta pri Braslovcah. Ko je namreč popravljati stroj za mlatno, se je kolo od stroja zasukalo in mu prebilo čelno kost. V nedeljo 8. avgusta je na Trški gori pri Rogatu napadel Berčkota Jakoba, 52 letnega dinarja iz Zuhenerbera pri Rogatu, Franc Šturbej, doma iz istega kraja in ga z debelo palico težko poškodoval po rebrih, hrbtu in rokah.

Skupina češkoslovanskih združnikov se je te dni mudila v Jugoslaviji. Med drugim se je udeležila tudi velikih mednarodnih slovesnosti, ki so jih priredili Čehoslovaki, ki žve v Vojvodini. Češkoslovanske združnike je včeraj sprejel v Belgradu tudi minister brez listnice Vojislav Djordjević.

Kulturni koledar

Fabinc Franc

14. avgusta 1881 se je rodil v Kostanjevici pedagoški pisatelj in žurnalist Fabinc Franc. Mešansko šolo je dovršil v Krškem, učiteljske pa v Ljubljani. Potem je služboval po raznih krajih. Ko je bil učitelj v Dobravi, je napravil več tečajev. Leta 1914 je prišel v Ljubljano kot profesor trgovske šole. Pisateljstvo je začel že kot učiteljskičenik. Na Jesenicah je urejeval Jeseniško Stražo, dopisoval je v Gorenjca in Slovenski narod. Veliko strokovnih člankov je napisal v Slovenskega učitelja. Organizatorično je deloval tudi pri Slomškovi zvezi. V letih 1921 in 1922 je bil stalni sodrnik Jugoslavije, kjer je priobčeval feljton: Nedeljski pomenki in Ljubljanski izprehodi.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 14. avgusta: Evzebij. Jutri, nedelja, 15. avgusta: Vnebovzetje Device Marije (Veliki Smaren).

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 4; mr. Bohinec ded., Rimska cesta 31.

Kino Sloga: Port Artur.
Kino Matica: Nasmeh sreče.

TEL. 21/24 **MATICA**

Samo še danes!

Sijajna veselotigra s klasičnim ljubavnim parom Lillian Harvey — Willy Fritsch Paul Kemp

Nasmeh sreče (Glücksfinder)

TEL. 27/30 **SLOGA**

Veliki špijonaški film iz junaških bojev rusko-japonske vojne

PORT ARTUR

Adolf Wohlbrück — Rene Deltgen

Predstave danes ob 19.15 in 21.15 uri
Predstave jutri ob 17., 19. in 21. uri

Tamar v Planici. Podružnica SPD v Ratečah-Planici nam javlja, da se vrši jutri, v nedeljo, ob 10 sv. maša v kapelici pri Tamarju v Planici.

Izlet v Postojnsko jamo in k odkritju spomenika kralja Aleksandra I. na Rakeku dne 5. septembra 1937. Posebni vlak. Odhod iz Ljubljane ob 7.10, povratek v Ljubljano ob 22. Voznina in pristojbine znižane. Prijave sprejema Zadruga železn. uradnikov »Dom« v Ljubljani, hotel Metropol, prvo nadstropje, soba št. 125, dnevno od 10.30 do 11.30 in od 16.30 do 17.30.

Državna dvorazredna trgovska šola v Ljubljani. Učenci in učenke, ki žele v š. l. 1937-38 na novo vstopiti v prvi razred ali ga ponavljati, se morajo osebno prijaviti dne 25. 26., 27. ali 28. avgusta med 8. in 12. uro v ravnateljski pisarni. Prijeti morajo s seboj: 1. izpolnjeno prijavo, ki jo določi za 50 par pri šolskem služitelju in jo morajo kolkovati z 10 din; 2. rojstni list ali izpisek iz krsne knjige; 3. izpisekval o nižjem tečajnem ali završnem izpitu; 4. davčno potrdilo. Kdor je na dan prijavitve star več nego 17, toda manj kakor 19 let, mora predložiti še 5. rešitev kr. banske uprave o spregledu starosti. — Dne 31. avgusta 1937 ob 9. uri bo na razglasni deski objavljeno, kdo je sprejet. Nesprejeti bodo prejeli istega dne svoje listine pri šolskem služitelju. — Sprejeti se bodo definitivno vpisali dne 1. 2. ali 3. septembra 1937 med 8. in 12. uro in plačali: 1. dodatni kolek za prijavo 40 din; 2. šolnino in drugo, kakor je objavljeno na razglasni deski. — Vpisovanje v drugi razred se bo vršilo dne 1., 2. in 3. septembra 1937 med 8. in 12. uro. Prijeti se mora s seboj 1. prijavo, ki jo določi za 50 par pri šolskem služitelju in jo morajo kolkovati s 50 din; 2. izpisekval prvega razreda; 3. davčno potrdilo. Plačati morajo šolnino in drugo, kakor je objavljeno na razglasni deski. — Popravni izpiti se prične dne 25. avgusta 1937 ob 8. uri in se bodo vršili po razporedu, ki je objavljen na razglasni deski. — Završni izpit v septemberskem roku se bo pričel dne 1. septembra 1937 ob 7. uri.

Bojevnikiški zborovanje na Brezjah

Na Brezjah bo 29. in 30. avgusta bojevnikiški zborovanje s položitvijo in blagoslovitvijo temeljnega kamna za preureditev parka pred romarsko cerkvijo in za spomenik vsem slovenskim žrtvam svetovne vojne.

Sporod svečanosti, bo naslednji: 28. avgusta ob pol 8 zvečer pete litanije z blagoslovom, nato zborovanje zastopnikov bojevnikiških skupin v samostanski dvorani o poživitvi in smernicah bojevnikiške organizacije. Predavanje tajnika osrednjega društva Lukeža Rudolfa in razgovor.

29. avgusta ob pol 10 sprejem gostov, zastopnikov in dostojanstvenikov.

Ob 10 cerkveno opravilo na prostem. Pridigoval bo ljubljanski knezoškof dr. G. Rožman. Maševal bo pa mariborski knezoškof dr. J. Tomažič. Nato sledijo molitve za umrle vojaše in blagoslovitev temeljnega kamna. Oboje opravi ljubljanski knezoškof dr. G. Rožman.

Po cerkvenem opravilu bo tabor na prostem pred cerkvijo:

- otvoritev in pozdrav predsednika Zveze bojevnikov Rateja Mirka;
- nagovor predsednika častnega odbora dr. Marka Natlačena, bana Dravske banovine;
- spominška govora članov Zveze bojevnikov Resnana Franca, župana mesta Radovljice in dr. Pihlarja Janka, zdravnika iz Maribora;
- zaključek zborovanja po predsedniku Zveze bojevnikov Rateju Mirku in petje državne himne. Pri slovesnosti bodo peli bojevniki in bo igrala godba.

Vabimo že sedaj vse, da pridejo 29. avgusta na Brezje. Odbor Zveze bojevnikov je zaprosil za četrtinsko vozino po železnici. Prosimo zlasti vse župne urade, da sporoče gornjo svečanost in priporočijo vernikom udeležbo na proslavi. Da bo Zveza bojevnikov približno vedela za udeležbo, prosi župne urade, da ji vsaj do 20. t. m. sporoče število udeležencev. Skupine bojevnikov naj pošle, da pride na Brezje po možnosti čim več članov, delegati pa naj pridejo že v soboto, dne 28. t. m. zvečer. Vsi župni uradi prejmejo te dni plakate in jih prosimo, da jih razbesimo na vidnih mestih. Za slovesnost je izšla priročna knjižica »Brezje — slovenskim žrtvam svetovne vojne«, ki vsebuje zanimive razprave in članke. V knjižici je natančen spored proslave in zanimive slike, poleg tega je tudi popisano, kako se namerava delo za olepšavo Brezij nadaljevati in izpeljati. Knjižica stane 2 din.

Z letošnje časnikarske razstave

Ljubljana, 14. avgusta.

Razen slikarskega je na velesejmu tudi zemljepisni atelje, ki se je namestil v paviljonu CSR. Tu je na delu znani naš kartograf in izdelovalec plastičnih zemljevidov g. Oskar Delkin. Samo dva spretna mizarja sta mu v pomoč, a kako lepe in velike zemljevide so že izdelali! Ze je dovršen ležeči zemljevid, velik 7 kvadratnih metrov. Na njem je plastično prikazana kulturna stopnja nacijske Slovenice v posameznih okrajih. Najvišje se dviga sveda prestolnica Slovenije, Ljubljana. Tako ji sledi Laško, nato Radovljica, Kranj in ostali okraj. Poslednja tri mesta so zavzeli okraj Konjice, Lendava in Murska Sobota. Zemljevid je prirejen izključno glede na slovenske čitatele in bi bila razpredba s prikličkom nemškega tiska v Sloveniji sveda drugačna.

Pravkar je v delu drugi ležeči zemljevid celotne etnografske Slovenije, na kateri bo prikazana razvojna stopnja slovenskega tiska v bivših kraljevinih: primorski, kranjski, koroški, štajerski s prikličkom Prekmurje in Beneške Slovenije. Tudi ta zemljevid bo plastično in statistično izredno zanimiv, zares originalno delo. Njegova površina znaša nič manj kakor 8 kvadratnih metrov. Takšnih plastičnih zemljevidov v Ljubljani še nismo videli.

Svojevrsna mojstrovina, ki je že popolnoma gotova, je na obsejni tabli Evrope prikazana poročevalska služba agencije Avale. Na njej so prikazane največje radijske postaje in poročevalske agencije. Telefonske postaje so zvezane z neoskni cerni, brezžične postaje pa so predstavljene z oddajnimi antenami, ki ponazarjajo smer oddajanja valov belgrajski centrali. Slednja je še posebej poleg antene predstavljena z miniaturnim radijskim in Heliovin aparatom. Na vseh so pritrjene majhne žarnice, da bo obiskovalec na naraven svetlobni način prikazano, kako se vrši poročevalska služba iz evropskih središč do Belgrada, Zagreba, in Ljubljane ter do posameznih uredništev dnevnikov.

Kapelica na Menini v spomin na točo

Motnik, 13. avgusta.

Povsod po naši domovini se dvigajo tako zvana kužna znamenja, ki jih je postavilo ljudstvo v spomin na strašno šibo božjo, ki je v presledkih obhajala našo deželo in povsod sejala grozo in smrt. V Tuhinjski dolini imamo v spomin na kugo vas Okrog pri Spitalcu. Postavili so jo ljubljanski meščani, ki so pribežali sem iz slovenske prestolnice, da ubeže strašni morilki in daleč od prometa najdejo v varnem zatišju planin in gozdov boljše pogoje za ohranitev ljubelega zdravja.

Tuhinjsko dolino pa je zdaj že nekaj let zaporedoma obiskala druga šiba božja v obliki stranskega neurja s točo, ki je v nekaterih gorskih vaseh lani in letos dobesedno uničila vse pridelke. Ponokod niti jčemena niso poželi, tako da od letošnjih posevkov spet niso imeli nobenega dohodka. Lani so morali kupiti seme in se zadožiti, zdaj pa jim je bila spet vsa nada na lepo obetajočo žetev uničena. Toča je vse zbilila in pogreznila prebivalstvo v veliko bedo in brezupen položaj, iz katerega ne vidi izhoda. Ljudstvo pa je prizadelo še na drugi strani. Toča je na Menini opustošila vse pašnike, da so morali živino odgnati v dolino, na banovinskem posestvu »Bibi« pa je uničila mlade gozdne nasade.

V spomin na to strašno neurje, kakršnega ne pomnijo v našem okraju, so udeleženci zadnjega planšarskega praznika na Menini sklenili postaviti majhno kapelico, v kateri se bo vsako leto na planšarski praznik darovala služba božja. Kapelica naj bi bila zgrajena v bližini banovinskega planšarskega doma do prihodnjega planšarskega praznika, ki se bo odslej praznoval vsako leto že v drugi polovici julija.

Kmetijski tabor v Zagorju

V vrsto številnih in mogočnih prosvetnih in kmečkih taborov, ki so tekmo letošnjega leta širimo naše slovenske zemlje izpričevali ter utrjevali našo narodno in politično zavest ter zaupanje v naše voditelje, stopa tudi naš zagorski kmečki tabor, ki bo dne 5. septembra 1937 v Zagorju za ves litjski okraj.

Njegov namen je utrditi kmečko-delavsko zavest, zavest slovenske narodne skupnosti, zdrave politične zrelosti ter poudarek zvestobe do naših narodnih voditeljev.

Če hočemo, da bo naš tabor res mogočna manifestacija naše misli in da dokazemo, da Zagorje in z njim ves litjski okraj nikoli ni bil in nikoli ne bo torišče naših nasprotnikov, marveč da je ostal zvest vsemu, kar je katoliškega in slovenskega.

Pretekli četrtek pri „Šestici“

Obupni položaj S. K. Ljubljane

Nihče ne bo trdil, da Francija, Anglija, Nemčija, Italija, Avstrija, Českoslovaška ali Madžarska niso kulturne države. Nekatere med njimi so v tem pogledu celo vodilne v Evropi in na svetu, tako da si jih lahko postavljamo za zgled. Mali in veliki ljudje, delavci in javni dostojanstveniki so tam prišli v svojih naziranjih že tako daleč, da niso razbirajo poleg drugih narodnih, zunanje manifestacijskih torišč tudi neko torišče, kateremu se pri nas »kulturni in javni delavci« (ki bogve zakaj na naših tleh zmerom v nazorih kobacajo dve stoletji za ostalim svetom) še pomilovalno posmehujejo ali pa nad njim ogorčeno zmajujejo z glavami. To torišče je šport in v športu ni poslednji manifestacijski faktor nogomet. Če omeniš našemu »kulturnemu delavcu« nogomet, bo poblebel kakor kreda in omahnil v nezavest. Tako profana stvar, — nogomet! Naš »kulturni delavec« je vse prej kot sodoben, še vedno tiči v času sinje romantike in jadra po nebuloznih višinah, kjer se s čistim zrakom hrani Pegaz in švigajo eterične Muze. Žalostno je, da tudi javni faktorji in oblasti pri nas še vedno »sveto eoglašajo s temi staromodnimi nazori, ki jih imajo o športu »kulturni delavci«. V Franciji, ki je na drugačni visoki kulturni stopnji kot so naši Bogu za hrbtom ležeči pejsaji, predaja zmagovalnemu moštvo v francoskem kupu pokal sam predsednik republike, v Angliji celo kralj. V drugih državah hodijo na prireditve državni dostojanstveniki, najvišje glave v vsemu podpirajo šport, zlasti kadar je reprezentativnega značaja: pa naj nogomet ali lahkoatletsko moštvo že predstavlja državo, pokrajino ali mesto. Župani odpirajo s prvim udarcem tekme. Široke ljudske množice podpirajo klub, ki reprezentira njihov kraj, oblasti nakazujejo podporo in ob vsaki priliki kažejo polno razumevanje. Sicer nam pa ni treba daleč hoditi: Hrvate pogledajmo v njihov Gradjanski, ali Srbe in njihove klub! Pri nas pa preti najresnejša nevarnost, da likvidira edini ligaški predstavnik slovenskega nogometa

Poleg navedenih prikazov je narejenih že nekaj silno zanimivih diagramov, ki bodo gotovo presenetili ne samo našo javnost, temveč tudi tujce strokovnjake. Med slednjimi nam neprestano izkazuje posebno požrtvovalnost vseučiliški profesor dr. d'Estier, ravnatelj novoznanskega zavoda na monakovski univerzi. Poslal nam je in nam še bo polno dobroslolega gradiva, da bo razstava čim boljše izpopolnjena in da bo poleg oglada domačega novinarstva omogočila razgled daleč po svetu. O belgrajskem Centralnem Presbiroju smo že poročali, da se udeležijo razstave s posebnim oddelkom. Je pa tudi sicer pripravljen ustrezati v vsakem pogledu. Oddajal bo naše ustne novine za izseljenice, posodil bo 7 filmov in je pripravljen razširiti poročila s slikami naše razstave po vsem svetu.

Radio Ljubljana uredi na razstavi svoj oddelk, da bodo obiskovalci razstave lahko gledali v studio med koncertom in drugimi oddajami za našo razstavo. Poleg tega pa Radio Ljubljana posname na gramofonske plošče narodne pesmi in moritale, ki jih bo na razstavi zapel oktet Akademskoga pevskega zbora z znanim solistom gosp. Župcom. S temi ploščami bo oživilen sejemski prizor s pevcem moritav in s prodajalcem raznih predhodnikov današnjega novinarstva.

V paviljonu »K« bo postavljena dvojna zvočna kinaoparatura (Philips), da bodo obiskovalci lahko ves dan gledali reportažne in poučne filme o novinarstvu in lepota naše domovine.

Svojo udeležbo s posebnimi oddelki so zagotovile: Narodna tiskarna, Jugoslovska tiskarna, Delniška tiskarna, Tiskarna Merkur, Mariborska tiskarna, Cirilova tiskarna iz Maribora in tiskarna Blasnikovih naslednikov. Nekatere druge tiskarne se bodo še odločile. Oddelk za ženski tisk pripravlja poseben odsek z g. Govekarjevo na čelu, kamor je tudi Slovenska kršćanska ženska zveza že imenovala svoje zastopnice. Novine se pridno zbirajo, gradivo prihaja od vseh strani, pri vsem tem pa je iskrena želja prirediteljev, da prispeva vsakdo, kar le utegne izpopolniti to veliko razstavo naše tiskovne kulture.

ga, zato pozivamo, da se zgrne ta dan v našo dolino vsa množica onih, ki z nami mislijo in naše delo odobravajo! To pa bomo dosegli le z dobro organizacijo, ki mora začeti z delom takoj! Zato naj se sestavijo v krajih, kjer jim je udeležba na naš tabor tako rekoč obvezna, posebni odbori, sestavljeni iz vrst Kmečkih zvez, JRZ, Prosvetnih društev in drugih naših organizacij, ki naj z energično agitacijo začno takoj!

Udeleženci iz drugih krajev, ki so navezani na vlak, naj pomnijo, da jim je priti s prvimi jutranjimi vlaki v obeh smereh!

Ta dan naj ne ostane doma nobena narodna noša!

Med konjenike naj se uvrsti, kdor ima konja ali si ga lahko izposodi! Lastniki voz naj se pripeljejo s svojimi okrašenimi »lojtnicami« ali pa naj skušajo na njih prikazati kak prizor iz kmečkega življenja!

Kolesarji naj bodo številčno častno zastopali! Gasilci, tudi vi ste pozvani k sodelovanju, saj ste večinoma iz kmečko-delavskih vrst!

Posebno važnost pa polagamo na udeležbo naših županov ter občinskih odbornikov, ki naj pridejo polnoštevilno!

Tabora se verjetno udeležita tudi oba slovenska ministra ter še drugi odličniki!

Dne 5. septembra vsi na tabor v Zagorje! Agitirajte za čim večjo udeležbo, ob sodelovanju nas vseh nam je uspeh zagotovljen! — Pripravljalni odbor za Kmečki tabor v Zagorju.

Z letalom iz Ljubljane v Celovec

Poslužite se vožnje z letalom iz Ljubljane v Celovec! 20 minut traja vožnja, ki vas dvigne visoko nad našo zemljo in vas čez Karavanke popelje k Vrbskemu jezeru. Moderno trimotorno Junkersovo letalo družbe OELAG vozi vsak torek, četrtek in soboto. Ob 15. uri se dvigne v Ljubljani in prispe v Celovec že ob 15.25 uri. Vožnja na tej progi velja le 200 din. Družba 5 oseb uživa 20% od 6 do 10 oseb 30% popusta od vzorne cene. Če se vas zbere družba 6 ljudi, se lahko peljete v Celovec že za 140 din. Edinstveni so pogledi z višine na Karavanke, na Gorenjsko in na Koroško z njenimi prelepimi jeziri. Na zamudite te ugodne prilike! Nadaljnje informacije in vozovnice dobite pri Aeroputu, telefon 3621.

Naročajte Slovenski dom!

Od tu in tam

Število prebivalcev v Sloveniji znaša po podatkih, ki jih je dal na razpolago Higrienski zavod v Ljubljani, 1.209.660. Ta številka se nanaša na 31. december 1936. V primeri s prejšnjim letom se je število prebivalcev v Sloveniji pomnožilo za nekaj nad 10 in pol tisoč.

Prekoceaneški prenos kratkovalovne radijske postaje v Belgradu. Prenos bo v noči med 14. in 15. t. m. od 1. do 2.15 popoldne po srednjeevropskem času. Prenos se bo vršil po kratkovalovni radijski postaji v Belgradu (JUA) na valu 49.18 m. Spored: 1. Državna himna. 2. Napoved sporeda. 3. Gradinovo zlato, igra godba kraljevske garde. 4. Predavanje o jugoslovskega Sokolu. 5. Gorenjaka, polka. 6. Pismo iz domovine, čita ga. Uloga. 7. V Smihelu sem jaz doma, slovenska narodna pesem. 8. Poročila iz domovine v slovenščini. 9. Pismo iz domovine v srbohrvaščini. 10. Lela Gjorgjevičeva poje narodne pesmi. 11. Glasovi iz Gorskoga Kotora, glasbeno ilustrirano predavanje. 12. Lela Gjorgjevičeva in Sime Begović pojeta narodne pesmi. 13. Napoved prihodnjega sporeda. 14. Znak kratkovalovne postaje. 15. Državna himna.

Letopis državnih železnic, ki je prva knjiga te vrste po vojni, je izdalo glavno ravnateljstvo državnih železnic. Letopis obsega tisoč strani in je razdeljen na štiri dele. V prvem je celokupno železniško osebje po posameznih enotah, v katerih služi. V drugem delu so uslužbeni po svojih položajih. Tretji in četrti del obsegata tabelarni pregled po imenih in seznamu uslužbenec. Letopis se naroča pri ekonomskem oddelku glavnega ravnateljstva državnih železnic in stane 50 din.

Podpora 100.000 din je dobila banska uprava v Splitu, da bo z njo kupila zemljišče, kjer bo stalo ravnateljstvo kmetijske vzorne in kontrolne postaje v Splitu. Odlok o podelitvi te podpore je izdal namestnik kmetijskega ministra Djura Janković, minister za gozdove in rudnike. Ta kmetijska vzorna in kontrolna postaja se bo posebno ukvarjala s proučevanjem in zboljanjem južnih rastlin. Poleg tega imajo v načrtu še nakup večjega kompleksa zemlje, kjer bodo gojili južne kulturne rastline. Na ta način hočejo namreč omejiti uvoz raznega južnega sadja.

Kongres Zveze hranilnic kraljevine Jugoslavije bo ob času jesenskega Zagrebskega Zbora v Zagrebu. Tega kongresa se ne bodo udeležili samo številni zastopniki iz vseh krajev naše države, pač pa jih bo na njih prišlo tudi nekaj iz tujine. Ob tej priliki bo Zveza hranilnic priredila v Zagrebu Zboru hranilnic razstavo, katere namen bo ta, da našo širšo javnost iz Zagreba in od drugod seznanji s tem, kako velikega pomena je za narodno gospodarstvo varčevanje. Poleg tega pa je njen namen tudi, da prikaže stanje, ki vlada v tem oziru v zunanjem svetu. Tisti, ki bodo prišli na to razstavo, pa ne bodo mogli ničesar kupiti, bodo imeli priliko videti vsaj to, kako ravno na podlagi varčevanja morejo postati kupci.

Velik vodovod bodo zgradili v Hrvaškem Primorju. Priprave za ta dela so se že začela. To bo dosedaj največji vodovod v teh krajih in bo veljal okoli 27 milj. din. Zbiralec vode bo v bližini jezera Torak. Z vodo bo na ta način preskrbljenih okoli 40 vasi, ki leže na področju Drniša in Šibenika. Vse te vasi so bile dosedaj skoro brez vode in bo zato ta vodovod za ta kraj neprecenljivega pomena. Kdaj se bodo dela začela, še ni znano.

Dalmatinski kmetje naj bi zamenjavali svoje vino za slavonsko žito, za kar si prizadeva v zadnjem času Gospodarska sloga. Za vino bi tako dobili dalmatinski kmetje pšenico in koruzo. Če pride do tega, bo mnogo manj prilike za škodljivo izkoriščanje dalmatinskih kmetov, posebno tistih, ki so dosedaj morali vino prodajati za vsako ceno. S to izmenjavo pa bi bilo doseženo tudi boljše medsebojno poznavanje dalmatinskih in slavonskih kmetov. Poleg Gospodarske sloge se za tako izmenjavo dobrin prizadevajo tudi še druge številne organizacije iz severne Dalmacije.

Zloglasnega napadalca Mirka Čačića je prišla zagrebska policija. Čačić je pred nedavnim zagrešil večje razbojništvo, ko je streljal na stanovance v neki hiši na Zavrtnici in je pri tem nekdo od napadenec dobil strel skozi pljuča, drugi pa je bil ranjen v roko. Policija je sedaj ugotovila nekatere zanimive podrobnosti iz življenja gangsterja Čačića. Ugotovila je, da se je ta razbojnik podnevi predstavljaj zagrebski javnosti kot eden največjih kavalirjev, ponoči pa je bil pravi zlikovec. Pri zaslišavanju se je, kakor vsi takšni zlikovci, ponašal naravnost predržno. Od sebe je odvračal vsako krivdo, čeprav so pri njem našli samokres, v katerem manjka ravno toliko nabojev, kolikor jih je izstrelil takrat, ko je izvršil napad v Zavrtnici. Tudi ne priznava svojih znanec in pravi o njih, da jih ni še nikoli videl. Za sebe pač pravi, da ni bil nikdar zločinec in da mu je denar, ki ga je vedno imel dovolj, dajala neka lepota. Vsekakor pa bo že res, da je zagrebska policija s tem, da je aretirala Čačića, napravila na varno nevarnega lopova.

Mamutov zob, težak 2.70 kg, in okostje neke vrste prajelena so izkopali pri Nadrljani v Bački. Kakor dostikrat odkrijejo kakšne starinske izkopanine le po naključju, tako se je v zadnjem času zgodilo že na več mestih tudi v Bački. Pri Nadrljani se krusi rečna struga, ki je visoka približno deset metrov. Zaradi tega kršenja obale so se prikazali na površju zanimivi diluvijalni predmeti. Med njimi je tudi še omenjeni mamutov zob. V bližini tega kraja so našli tudi nekaj posode, ki o njej domnevajo, da je iz rimskih časov. Zobje mamuta gotovo pričajo, da so v času diluvijalne dobe v teh krajih živeli mamuti. Našli pa so poleg tega tudi precej kosti takšnih živali, ki danes že ne žive nikjer več.

Pridelek vina v Dalmaciji bo letos precej večji od lanskega, kakor kaže dosedanje stanje tamkajšnjih vinogradov. V sami šibeniški občini bodo pridelali okoli 1300 vagonov vina, kakor so že sedaj preračunali. Pa tudi v ostalih krajih, kjer letos ni bilo slabega vremena, pričakujejo najboljšo vinsko letino. Tudi sadje je letos v Dalmaciji zelo dobro obrodilo. O tem priča posebno šibeniški trg, kamor dan za dnem že prinašajo velike količine najboljšega sadja. Ker pa je ponudba tako velika, so temu primerno tudi cene precej nizke.

Drva se bodo v Zagrebu na jesen zelo podražila, kakor že sedaj nekateri raznašajo vesti. Precej je tudi takih trgovcev, ki so take vesti pospešili in jih spravili v javnost samo zato, da bi izkoristili položaj zase. Resnica o tej podražitvi drv pa je drugačna. Merodajne ustanove so dale izjavo, da ni nihče govora, da bi se drva podražila, ker ni nobenega povišja za to. Zagrebska javnost zahteva, da se že enkrat za vselej mora napraviti konec raznim spekulacijam posameznih trgovcev, katerih se ti vsako leto poslužujejo v času, ko se Zagrebčani začno preskrbovati z drvmi.

Pragozdi sredi mesta

Brazilija v Južni Ameriki je silno zanimiva država. Prvo, kar opazi vsak novodošlec, je to, da Brazilijanci niso nič kaj prenapeti glede točnosti. Na vsako vprašanje boš dobil mesto točnega odgovora nekako megljeno in motno sliko glede položaja ali stvari, po kateri sprašuješ, tudi če čisto dobro razumeš njihovo španščino ali portugalščino. Vsak odgovor se začneja z neizogibnim »mais o menos« (»več ali manj, ozir. približno ali kaj podobnega«), vsek pogovor je prepleten z »mais o menos«. Če na pr. vprašaš, kdaj gre vlak, boš zvedel »mais o menos ob petih«; ali kdaj bodo popravljene čevlji, ki si jih dal čevljarju, zopet »mais o menos jutri«, v resnici pa šele čez tri ali štiri dni; kdaj vozi avtobus v Sao Bernardo: mais o menos dvakrat na dan, v resnici morda dvakrat na teden itd.

Pravo čudo snage je

mesni trg v Paraju

Zaradi velike vročine koljejo samo ponoči in prodajajo meso samo »mais o menos« ob 8 zjutraj, t. j. nekako med osmo in deveto; če to priliko zamudiš, ostaneš brez mesa, ker gre vse, kar je odveč, v mestni zoološki vrt, ki se ponasa z dokaj številno in izbrano divjačino. Posebno čudo za tako vročo deželo je to, da je meso neverjetno snažno in kar celo v zelo civiliziranih državah težko dobiš — v mesnicah ni popolnoma nobenih muh. Dočim je na Vzhodu po mesu toliko muh, da komaj veš, ali kupuješ meso ali mušje cmoke, v Paraju meso preje zgornje ali ga požro živali v živalskem vrtu, kakor ga samo ena muha povoha.

Mesto Para ima tudi svojo posebno četrt za domačine, dasi Brazilija kot svobodna republika, nima drugega kot domačine; vsaj »mais o menos«. Seveda je precej priseljencev in kolonistov, ki pa so si pripravili ugodna tla za obdelovanje sami, tako da smatrajo Brazilijo bolj za svojo zemljo, kot ono, ki jih je rodila, kar je čisto razumljivo; vsekakor je ljubeše to, kar je dosegel s trdom, kot to, kar mu je bilo dano. Zemlja, ki jo človek iztrga divjini v potu svojega obraza in krvavih žuljev, mu prav tako prirašča k eru, kakor materam otroci, ki so jih v bolečinah rodile. Vendar imenujejo Travesso 22 četrt domačinov, ker v njej malokdo zna brati in pisati. Tega tudi nič ne potrebujejo. Kdo pa naj piše zamorec, mulatom, mesticijem, Kitajcem in podobnim babilonskim prebivalcem te četrti, ki zahtevajo samo kosček zemlje in pravico do življenja; vse drugo jih pa kaj malo briga, kaj se n. pr. godi po svetu, kako žive njegovi domači in znanci tam kje v daljini. Cemu bi si belil glavo, če se jim dobro godi, gotovo ne mislijo nanj; če pa elabo, je pa bolje, da ne mislijo nanj. Vsek zase, Bog za vse. Sploh pa je

v Braziliji malo pismenih ljudi

dasi pravijo, da zna »mais o menos« vsak pisati ali vsaj brati. V resnici je kakih 80% nepismenih. Zelo se naseljujejo Japonci, ki so znani po svoji potrpežljivosti in delavnosti. Radi tega jih tudi vabijo; kajti

Zbor poljskih legionarjev v Krakovu. Pozdrav poljskega maršala Rydz-Smiglyja.

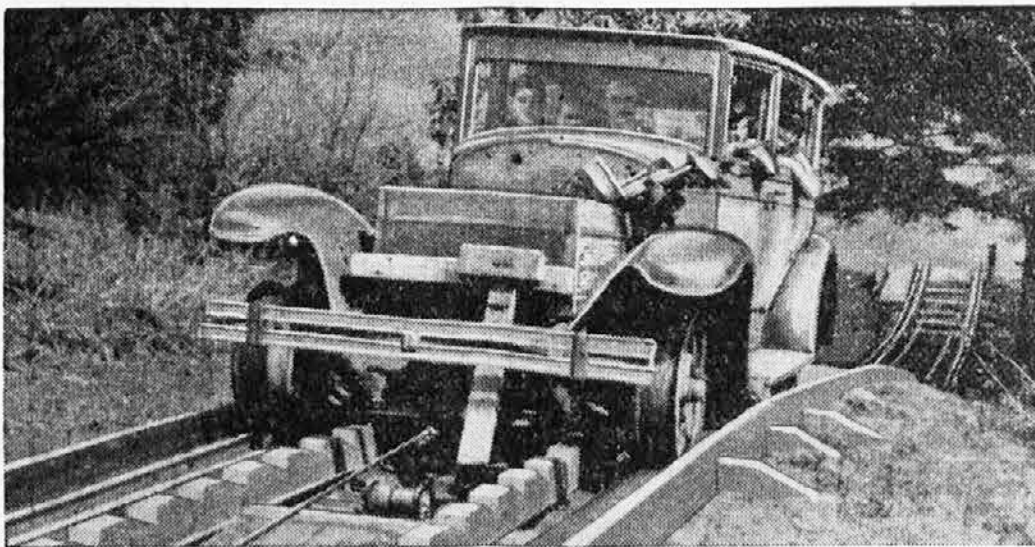
navaden, pristen Brazilijec se zadovolji s štirimi ali šestimi urami dela na dan. Japonci pa z veseljem gara 10—12 ur, da zasluži 1 milreis (3—4 din), s katerim zna »mais o menos« nasiti vso družino. Zemljo dobi zastoj, hišico sam naredi iz palmovih listov, davka mu ni treba plačevati, ker uradno stanuje v pragozdu. Tudi lepše, modernejše, iz kamena in opeke zidane hiše, kjer stanujejo že kakšni »naprednejši« Evropejci, ki znajo izkoristiti naravne vrednosti kakor kopališča, ribnike itd., da jim donosajo več, kot če bi se sami potili od zore do mraka, uživajo pravice prebivalcev pragozda oziroma pravice divjakov. V tem oziru bi gotovo vsak bil najrajši divjak. Kdo se tudi ne bi navduševal za ugodnosti civiliziranca in svobodo divjaka obenem.

Najimenoitnejše je gotovo

mesto Rio de Janeiro

novodobno velemesto z 2 milijonoma prebivalcev, številnimi 30-nadstropnimi nebotičniki, sijajnimi hoteli ob morju, ki sega prav v sredino mesta, v katerih najdeš tako razkošje in udobnost, kakor v kateremkoli najznamenitejšem svetovnem hotelu.

Iz morja hiš in nebotičnikov pa štrle osamljeni griči, goli ali obrasli z rastlinstvom pragozda, med katero so si postavili skromna bivališča nesrečnejši

Star avtomobil, ki so ga spremenili v zobokolno železnico, da se z njim vozijo na golfsko igrišče v Oswego, mestu ameriške države Oregon.

bratje razkošnega mesta. Značilnost Rio de Janeiro je velik stožčast hrib sredi mesta, v podnožju hriba pa je

pravcato nepoznano ozemlje

pragozd, v katerega ob pravem pomenu besede, ob prilikah kakih »ljubezenskih« dram naskakujejo dobro opremljene ekspedicije, reševalna moštva, ki prodirajo v »nepristopno ozemlje« sredi mesta, da poiščejo trupla ponesrečencev, ki so poskakali s pečin hriba.

Na glavnem trgu mesta boš videl letati po zraku čudne, raznobarvne ptice, čez cesto pa ti bo skakala

neka divja živalca, ki ji pravijo »zlati zajec«. Večkrat res ne veš, ali imaš pred seboj divjo ali domačo zverjad.

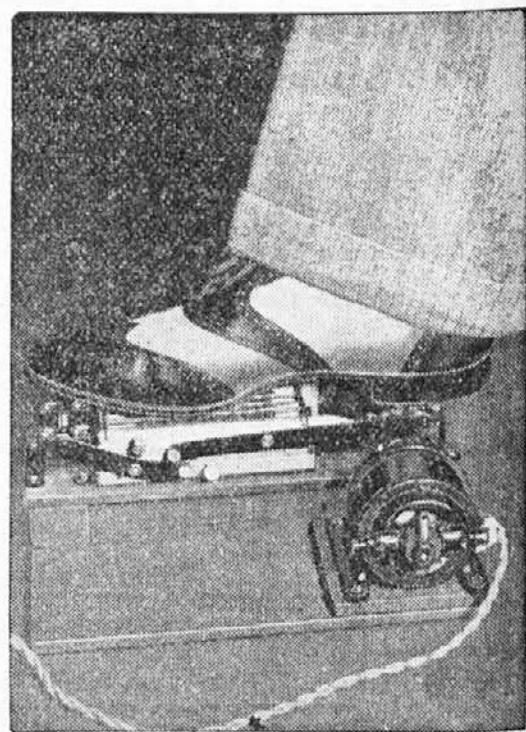
Brazilija je morda najlepše rešila vprašanje enakopravnosti narodov z neomejenim mešanjem vseh raznobarnih plemen. Samo nesrečni zamorci so še precej zadaj; ne smejo pustiti, da bi jih tuji fotografirali, češ, da je škoda plošče, ker vendar vsak fotografira le »mais o menos« lepe stvari. Lepoto pa zamorcem odrekajo.

Potujoča vas

pravijo majhni naselbini Waldalgesheimu v Porenju blizu Koblenza, ker se vasica v resnici že nekaj let sem stalno premika od severa proti jugu. »Potovanje« ni hišicam nič kaj všeč, ker so se začele raje rušiti, kot pa, da bi zapustile svoje staro mesto. Na gornjem koncu vasi so morali podreti že 30 hišic in jih postaviti na novo nekaj sto metrov proč na drugi konec vasi. Vzrok potovanja je v bližini obratujoč magnetni rudnik, ki se svojega škodljivega vpliva sicer zaveda, pa se mu bolj izplača postaviti prebivalcem nove hiše, kakor pa opustiti svoje obratovanje.

Tramvajski sprevodnik: »Hej, vi, tale dinar, ki ste mi ga dali, ima pa luknjo.«

Potnik: »Saj jo ima tudi listek, katerega ste mi vi dali.«

Konkurenca za snazilce čevljev. Na jesenskem dunajskem velesejnu bodo pokazali to-le električno pripravo, ki avtomatično čisti čevlje.

Nogomet proti divjaštvu

V Avstraliji in Novi Zelandiji so še zelo divji in bojevitih rodov, znani pod imenom »lovci človeških glav«, ki so delali Angliji velike preglavice in zapreke pri »človekoljubnem« delu modernega zasužnjevanja, ki mu z lepozvnečjo, tujo besedo pravijo civilizacija. Ukrotili so jih le postopoma in sicer z — nogometom.

Naj rečejo pristaši nogometa kar hočejo, Angliji so spoznali, da dajo divjakom najlepšo priliko za izdijanje, če jih nauče nogometa. Posamezni rodovi so tekmovali med seboj in dajali v igri duška vsej svoji zatirani in uklenjeni divjosti in krvološnosti; igre so se v začetku skoro vedno končavale s pokolji, sodniki so bili vedno v smrtni nevarnosti in najhujše, a nič novega, kakor nam vsakdanja skušnjava kaže, — je bilo dejstvo, da so tudi gledalci vsekakor hoteli dejansko posegati v igro. S strogi ukrepi in pravili se je končno počasi le posrečilo spraviti igralce in gledalce do spodobnejšega športnega udeleževanja. Vendar pa je nogomet še do danes ostal najpriljubljnejši šport ondotnih divjakov.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«. Ki stane mesečno samo deset dinarjev.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 14. avgusta: 12 Plesna zmes — zares, pa za ples, — pa drugo še vmes 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Plesna zmes — zares, pa za ples, — pa drugo še vmes — 18 Za delopust (igra radijski orkester) — 18.40 Kečevje in Kečevarji (g. dr. Jože Rus) — 19 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Začetki narodne zavesti in narodnega pokreta v srednjem veku (g. urednik Frano Terseglav) — 19.50 Pregled sporeda — 20 O zunanjih politikah (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Muzikalni pisan večer — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Vesel konice tedna! (igra radijski orkester).

Drugi programi

Sobota, 14. avgusta: Belgrad: 20 Srbski večer — 21.45 Prenos »Cetinja« — Zagreb: 20 Večerni koncert — 21 Pesta ura — 21.45 Cetinje — Dunaj: 20 Pester glasbeni večer — 21.45 Klavir — 22.20 Zabavna glasba — Budimpešta: 20.10 Pester program — 23.05 Ciganska glasba — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba — 21 Igra — 21.30 Simfonični koncert — Rim-Bari: 21 Opera »Cavalleria rusticana«, nato opereta — Praga: 19.50 Igra — 21.30 Vojaska godba — 22.35 Ciganska glasba — Varsava: 20 Za Poljake v tujini — 21.05 Narodne pesmi in plesi — 21.40 Bavarske narodne — 22.05 Pokrajinski program — 22.10 Opereta »Nesmrtno hrepenenje«

Gospa: »In ste prepričani, da je ta vaza starinska?«

Trgovca s starinami: »Zanesite se name, gospa. Celó več je kot starinska, to je namreč najnovejša starina.«

Jakob Wassermann:

12

Zlato iz Caxamalce

Le general se ni ganil s svojega mesta. Francesco Pizarro ni znal niti pisati niti brati. Ceravno je to bilo mnogim med nami znano, ga je grizlo, da je bil sedaj osramočen pred svojimi oficirji in poleg tega pred Inko in gledal je mrko pred sebe. Atahualpa je razumel zvezo in z občudovanja vrednim rahločutjem se je potrudil, da popravi zagrešeno napako, s tem da je smehljaje rekel generalu: »Gotovo si ti že vnaprej vedel, kaj je napisano. Crux je napisano. Tebi, bogu med svojimi rojaki, ni bilo potrebno, da se šele prepričaš s svojimi očmi.«

»Nisem bog. Kaj veš ti, pogan, o Bogu!« se je zaničljivo zadril srditi Pizarro, kajti ni verjel, da Inka govori odkrito.

»O vašem Bogu vem malo, o svojem vem mnogo,« je mirno odgovoril. »Vašega Boga ni mogoče videti, moj potuje preko neba in vsak dan pozdravlja svoje otroke.«

General je stresel glavo in skoraj z usmiljenim glasom odvrnil: »Nesrečnež, samo en Bog je in dobro bi bilo za tebe, če bi se k njemu obrnil v svoji molitvi.«

»Kako moreš s tako gotovostjo reči, da je tvoj Bog pravi in edini bog?«, je vprašal Inka z visokostnim mirom, »in kako naj vanj verujem, ko vendar dopuščam, da vi, ki vedno govorite o njegovih ljubeznih in usmiljenju, morate nedolžne ljudi?«

General je molčal in se obrnil v stran.

XXIII.

Bila je ena ura pred polnočjo, ko je vitez Garcia de Jerez stopil v svojo sobo in mi naznanil, da se v veliki dvorani pripravlja nekaj nenavadnega in treba je paziti. Ni vedel prav, zakaj misli je, da me naj svari; bil je le splošni strah ali zmedenost, kajti ko sem ga izpraševal, mi je mogel samo povedati, da sedi Inka čisto sam ob dolgi mizi, sedi nepregibno v sredi mize, ob kateri je štiriindvajset praznih mest.

Čez dan sem se počutil bolnega in sem zgodaj šel k počitku; sedaj sem vstal, se hitro oblekel in šel ven.

Na trgu so gorele smolnate ponve in v njihovi mračni luči je množica naših ljudi postavljala grmado. Veliko dvorano so razsvetljevale bakle in resnično sem videl, kakor je Garcia opisoval, sedeti Inko v sredi tam postavljene mize, popolnoma negibnega in desno in levo od njega po dvanajst zlatih krožnikov. Za vsakim tako naznačenim prostorom in tudi za stolom Inke je stal služabnik, ki je držal z jedmi obloženo skledo; pet in dvajset po številu jih je bilo popolnoma negibnih in za služabniki zopet so stali v isti otrplosti, z istim molčanjem plemenitahi in mlade žene Atahualpe.

Bil je pogled, na katerega nisem bil pripravljen. Včasih se bere v pravljicah, da se ves zbor ljudi po besedi zlobnega čarodeja spremeni v kamen; na to me je spominjala slika, ki sem jo videl pred seboj. Poleg tega še grozno neprijetna ura, grozno neprijeten kraj; Garcia in jaz sva se pobita spogledovala.

Medtem je šel Cristoval de Peralta, ki je imel poveljstvo straž v mestu in je ravno tako opazil čudovito prireditve ujetega kneza, h generalu, da mu poroča. Pizarro je povabil nekaj svojih prijateljev na pojedino in Cristoval jih je našel pri vinu in v hrupni veselosti. Njegov pripovedovanje so sprejeli s surovimi šalami, toda nato je rekel general, čigar budnost ni nikdar dremala, da je treba iti tja in pogledati, kaj je z opisanim prizorom.

Dvignil se je in spremiljali so ga oba njegova brata, Don Almagro, Don Riquelme, della Tore, Alonso de Molina in Cristoval de Peralta. Iz druge strani trga je prišel ob istem času počasi in čitajoč iz svojega brevirja pater Valverde in obstal, dokler se je naslednje vršilo kot nemi stražar in opominjalec med grmado in stopnicami stebreaste lope.

XXIV.

Vitezi, katerim sva se tudi midva z Garcio pridružila, so bili stisnjeni na strani dvorane in mislim, da so celo najhrabrejši čutili grozo, ko so zagledali popolnoma okamenela Peruance.

Nenadoma je dvignil Atahualpa veke in zdelo se je, da nas je s tem šele opazil. Njegov pogled je bil kot vroč žarek, oči sem moral obrniti v drugo smer in obisele so na rdečih mesnatih ušesih generala, ki je bil tik pred menoj. Atahualpa je vstal in v svoji skladnosti ter svoji ponosni časti je bil nepopisno lep; rdeča luč baklje je trepetala na njegovem ogorelem obrazu in škrlatna obleka, ki je ob-

dajala vitko postavo, je dajala pojavi nekaj zarovitega.

»Povejte mi vendar, vi možje, odkod prihajate?« je začel tiho in z izrazom razglabljanja; »kakšna je to dežela, v kateri je vaša domovina? Povejte mi vendar, kakšna je in kako vi to napravite, da v njej živite: brez sonca?«

»Kako to, brez sonca?« je vprašal Andrea della Tore začuden; misliš torej, da vlada pri nas večna tema?«

»Tako si moram misliti, ker ste soncu napovedali vojno,« je odgovoril Atahualpa.

»Ti in sonce sta torej eno?« je zaklical Don Almagro zasmehljivo.

»Že mnogo tisoč let,« je prikimal Inka; »moji predniki in jaz, odkar raste žitni plod v tej deželi.«

Nastala je tišina, v kateri smo slišali zunaj moliti patra Valverde.

»Moji predniki bodo prišli,« je rekel Atahualpa skrivnostno; »ti, ki niso razpadli v prah, bodo prišli in me pozdravili.«

Vsi so ga gledali osuplo.

»Toda vi mi ne odgovorite,« je začel zopet in zrl okrog; »zakaj molčite na moje vprašanje? Ali sije pri vas isto sonce? Vi se pač varate, to mora biti drugo. Ali se ne razjezi, če uničujete dragocenosti, ki jih je ustvaril trud vaših rokodelcev? Ali ne zatamni, če se dotaknete posvečenih žena? Kakšne zakone imate, kakšne običaje? Ali so pri vas podobe, ki so nedotakljive? Ali sploh poznate nedotakljivost, ko se vaša roka vendar pred ničemer ne plaši in se vsega dotakne.«